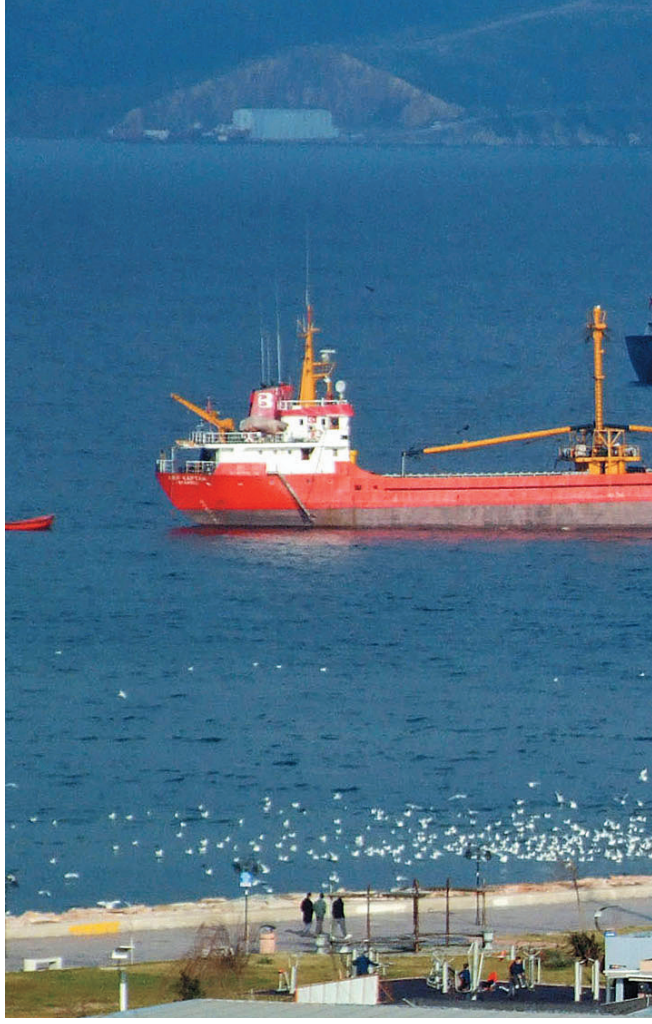
5607 sayılı **Kaçakçılıkla Mücadele** Kanunu'nda yer alan

"Nezaret Görevi"nin yasal sınırları belirlenmeli

>> Gümrük Müşaviri, eski Gümrük ve Ticaret Başmüfettişi Kerem Ayvacı

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda yer alan suçlar ve kabahatler bakımından aracı ihracatçıların sorumluluğu ayrıca düzenlenmiş bulunuyor. Kanunla bir yandan ihracatın desteklenmesi için özel olarak oluşturulan ekonomik yapıların sağladığı kolaylıkları kullanarak haksız çıkar elde etmek isteyen kötü niyetli kişilerin cezalandırılması sağlanmaya çalışılmış ise de nezaret görevi konusundaki belirsizlik yüzünden aracı ihracatçılar üzerinde tedirgin edici bir etkisi olduğu da görülüyor. Gümrük Müşaviri, eski Gümrük ve Ticaret Başmüfettişi Kerem Ayvacı konuya yönelik sorularımızı yanıtladı.

Aracı ihracatçı kimdir?

Son yıllarda ihracatın artırılmasına yönelik çeşitli örgütlenme biçimlerinin önem kazanmasıyla birlikte sıklıkla duymaya başladığımız aracılı ihracat, imalatçı veya tedarikçi firmalarca üretilen veya sağlanan ürünlerin doğrudan bu firmalarca değil, ihraç kaydıyla kendisine teslim edilen başka bir firma ta-

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda **aracı ihracatçı şirket yetkililerine yüklenen nezaret görevinin bir tanımı yapılmamış,** dolayısıyla hangi durumlarda nezaret görevinin yerine getirildiği veya getirilmiş sayılacağı hususunun sınırlarının belirlenmemiş olması özellikle ihraç şirketlerine bariz sıkıntılar yaşatıyor.

rafından ihraç edilmesidir.

Bu uygulamada, adına gümrük çıkış beyannamesi tescil edilerek ihracatı gerçekleştiren firma aracı ihracatçı, aynı beyannameye imalatçı veya tedarikçi olarak kaydedilen firma da asıl ihracatçıdır.

Aracılı ihracat neden tercih ediliyor?

Genellikle küçük ve orta ölçekli firmalarca kullanıldığı gözlenen aracılı ihracat yönteminin başlıca tercih edilme nedenleri şöyle sıralanabilir:

- Aracı ihracatçının ihracat konusunda sahip olduğu uzmanlık, bilgi birikimi ve pazar avantajlarından faydalanarak satışların artırılması.
- Firma bünyesinde ayrı bir ihracat bölümü kurulmasına ve bu alanda personel çalıştırılmasına gerek kalmaması.
- İhracat prosedürlerinin ve bürokratik işlemlerin kendilerince yerine getirilmek zorunda kalınmaması.
- Aracı ihracatçı üzerinden sağlanan teşvik, vergi kolaylıkları ve kredi olanaklarından yararlanılması.

Aracılı ihracat yönteminin uygulanması için özel olarak yapılandırılmış şirketler mevcut mu?

Herhangi bir firmanın, başka bir işletmenin ürettiği eşyaların ihracına aracılık etmesinin önünde yasal bir engel bulunmamaktadır. Ancak ülkemizde aracılı ihracatın önemli bir kısmı özel olarak bu uygulamaya göre yapılandırılmış olan dış ticaret sermaye şirketleri ve sektörel dış ticaret şirketleri üzerinden yapılmaktadır.

Aracı ihracatçıların 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu bakımından sorumlulukları nelerdir?

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda yer alan suçlar ve kabahatler bakımından aracı ihracatçıların sorumluluğu ayrıca düzenlenmiştir. Kanunun 3/(16) maddesi, "İhracatın, aracı şirket üzerinden gerçekleştirilmesi halinde, iştirake ilişkin hükümler saklı kalmak üzere bu madde hükümlerine göre ceza yaptırımı, imalatçı veya tedarikçi ihracatçılar hakkında uygulanır. Ancak bu Kanunun gerekli kıldığı nezaret görevini yerine getirmeyen aracı şirket yetkililerine, malın gümrüklenmiş değerinin yarısı kadar idari para cezası verilir" şeklindedir.

Böylece aracı ihracatçılar üzerinden gerçekleşen ihracatlar bakımından cezai sorumluluğun beyan sahibi olan aracı ihracatçıda değil, asıl ihracatçı olan imalatçı veya tedarikçide olduğu hüküm altına alınmıştır. Ancak bununla birlikte aracı ihracatçı yetkililerine bir nezaret görevi yüklenmiş ve bu görevinin yerine getirilmemesi de idari para cezası ile cezalandırılmıştır.

Kanunda geçen "nezaret görevi" ne demektir?

Nezaret, kelime anlamı itibarıyla bakma, gözetme, gözetim, denetim anlamlarına gelmektedir. Ancak 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda yer alan ve aracı ihracatçı şirket yetkililerine yüklenen nezaret görevinin ne olduğu ne bu kanunda, ne konuya ilişkin diğer ceza kanunlarında, ne de dış ticaret ve gümrük mevzuatında tanımlanmıştır. Bu nedenle nezaret görevi, 5607 sayılı Kanun'da yer alan ihracata ilişkin suç veya kabahat oluşturabilecek tüm durumların denetimi şeklinde son derece geniş bir kapsama sahip olmuştur.

Bu durumun yaratacağı sakınca ne olabilir?

Yasada yer alan nezaret görevinin bir tanımının yapılmamış olması, hangi durumlarda bu görevin yerine getirildiği veya getirilmiş sayılacağı hususunun sınırlarını da belirsiz hale getirmiştir. Örneğin, 5607 sayılı Kanun'un 3/(14) maddesinde yer alan; gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik göstererek ilgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak suretiyle haksız çıkar sağlanması olayında nezaret görevi, imalatçı veya tedarikçinin neredeyse tüm işlemlerinin kontrol edilmesini içermektedir.

Dolayısıyla nezaret görevinin herhangi bir aşamada yerine getirilmemesi halinde, imalatçı veya tedarikçinin yanında aracı ihracatçı şirket yetkilileri de sorumlu olacaklardır. Hatta bu görevinin yerine getirilmemesi bakımından ihmal veya kastın (iştirak hali hariç) varlığına bakılmayacağından maalesef söz konusu yetkililer her durumda sorumluluktan kurtulamayacaklardır.

Bu durumdan kaçınmak için ne yapılmalı?

Aracı ihracatçılarca ve özellikle de dış ticaret sermaye şirketleri ve sektörel dış ticaret şirketlerince ilk olarak nezaret görevinin hangi hususları kapsayacağı ve ne şekilde yerine getirileceği konusunda çerçeve bir çalışma yapılmalı, imalatçı ve tedarikçiler ile yapılan sözleşmelerde bu hususlar gözetilmelidir. İhracına aracılık edilen eşyanın, gümrük beyannamelerinde kayıtlı bilgiler ile uyumlu olup olmadığının denetimi ya şirket tarafından yapılmalı ya da denetimin bu alanda çalışan kuruluşlarca yapılması sağlanmalıdır.

Her ne kadar bir yandan ihracatın desteklenmesi için özel olarak oluşturulan ekonomik yapıların sağladığı kolaylıkları kullanarak haksız çıkar elde etmek isteyen kötü niyetli kişilerin cezalandırılması sağlanmaya çalışılmış ise de nezaret görevi konusundaki belirsizlik yüzünden 5607 sayılı Kanun aracı ihracatçılar üzerinde tedirgin edici bir etkisi olmuştur. Bu nedenle söz konusu eksik düzenlemenin bir an önce tamamlanması ve ekonomik hayatı olumsuz etkilemekte olan belirsizliklerin ortadan kaldırılması gerekmektedir.